

Schets van de geschiedenis der MINDERBROEDERS CONVENTUELEN in de beide Nederlanden van 1220 tot 1953 door fr. Mattheus Luppès.
Hoensbroek 1954.

Kloosters en stichtingen der Minderbroeders Conventuelen in Noord-Nederland.

Het St. Josephklooster te Urmond.

In Maart 1854 keerde P. Joseph Laurent uit Rome terug voorzien van de vereiste volmacht om nieuwe kloosters voor de Minderbroeders Conventuelen in België en Nederland te stichten.

Allereerst nodig was het een nieuw tehuis te stichten, waar kort tevoren het opgericht Noviciaat van de beginnende Custodie van België en Nederland een onderdak kon hebben. Dit tehuis moest om verschillende redenen in een kleinere plaats gevestigd worden. Men meende dat "Koningslust" (Helden) hiervoor een mogelijkheid bood, maar toen dit op een vergissing bleek te berusten, stelde Mgr. Paredis, bisschop van Roermond, P. Laurent in verbinding met de Z.E. Heer v.d. Heyden de Blisia, Pastoor van Urmond, die aan Mgr. Paredis had meegedeeld, dat in Urmond een goede gelegenheid bestond om er een kloostergemeenschap te vestigen. Reeds waren door de Pastoor onderhandelingen aangeknoopt met de Minderbroeders Recollecten van de Nederlandse Provincie. Met goedvinden van de Pastoor bezichtigden P. Laurent het eigendom van de Familie Bauduin en reeds de volgende dag werd dit eigendom ten huize van Pastoor v.d. Linden van St. Matthiaskerk te Maastricht gekocht voor de som van fr. 20.000, welke som dan in een keer of bij gedeelten kon worden betaald. In het laatste geval moest 4% rente worden betaald.

Dit geschiedde in de maand Aug. van het jaar 1854. In de kerkboeken van de Parochie Urmond schreef Pastoor v.d. Héyden terloops de eerste geschiedenis van zowel klooster als kloosterkerk van Urmond. De eerste Conventuelen, die in Urmond kwamen en belast waren met de voorbereiding van het klooster, woonden gedurende vijf of zes weken bij de Pastoor. Een oud pakhuis der Familie Bauduin, lang 15 M en breed 5 M werd provisorisch als kapel ingericht, welke op 4 Dec. 1854 met verlof van Mgr. Paredis door Pastoor v.d. Heyden werd ingewijd.

Om aan het doel te kunnen beantwoorden, nl. Noviciaatshuis te zijn, moest het bestaande huis van Bauduin worden uitgebreid met een aanleunende vleugel. De eerste steenlegging voor deze aanbouw had plaats op 13 Dec. 1856 en werd verricht door Pastoor v.d. Heyden en P. Laurent. Het Liber Chronicus van het klooster van Urmond noemt als weldoeners die zich bijzonder verdienstelijk maakten bij de bouw, de volgende personen: J. Possue, de Wed. Strijkers en Familie Gelissen die gezamenlijk de stenen leverden; het hout werd geschonken door weldoeners uit Stein, Urmond en Coten; zand schonk Kochmans en Coten, voor het vervoer van alle bouwmaterialen zorgden inwoners van Urmond en Stein, die hiervoor geen enkele vergoeding wensten.

De kosten van de uitbreiding bedroegen fr. 14.000, waarbij nog kwamen fr. 500, die betaald moesten worden voor een stuk grond, dat bij de kloostertuin gevoegd moest worden. De datum waarop deze uitbreiding werd voleindigd staat helaas niet vermeld in de Chronica.

Nu het klooster zelf gereed was gekomen, moest men gaan zorgen voor een definitieve kloosterkerk. De voorlopige eerste steenlegging van de nieuwe kerk had

plaats op 4 Oct. 1858. Op 14 Mrt. werd begonnen met de afbraak van de provisorische kapel. Een gedeelte hiervan echter liet men staan en werd ingericht als bakkerij van het klooster. Op 9 Mei 1859 had de plechtige eerste steenlegging plaats welke werd verricht door Z.E.Heer Deken Roesch van Sittard in tegenwoordigheid van vele Pastoors en Kapelaans uit de omgeving van Urmond.

De bouw van de Paterskerk vorderde zo snel dat zij op 1 Aug. 1859 kon worden ingezegend. De volgende dag, Portiunculadag, werd de eerste Hoogmis in deze kerk opgedragen door P.Laurent, niettegenstaande alleen het Priesterkoor onderdak was. Het altaar van de kerk was afkomstig van de St.Mathhiaskerk te Maastricht en was gekocht voor de som van fr.800. De eerste preek werd gehouden door P.Laurent. Het duurde echter tot 2 Febr. 1860 voordat de Paters de kerkelijke diensten definitief in de nieuwe kerk konden doen. In 1863 kreeg de kerk haar orgel, gebouwd door de Firma Peereboom uit Maastricht. Dit orgel was een tientallen jaren zeker het mooiste kerkorgel in de wijde omgeving. In 1876 werd de kerk beschilderd en de archivaris van het klooster, die dit feit vermeldt, voegt er aan toe: "ita mutata at exornata est ut multis ecclesiis aliis excelluerit: Aldus in 1876.

Grote veranderingen hebben noch kerk noch klooster sindsdien ondergaan. Eerst in 1924 werd het Noviciaat voor de Fraters Clerici gebouwd als tweede etage van de in 1856 gebouwde vleugel.

De archivaris van het Urmondse klooster tekende met grote nauwkeurigheid steeds de herstellingen aan, die in klooster of kerk werden gedaan, vooral wanneer klooster of kerk, of beiden, schade hadden geleden ten gevolge van overstroming van de Maas. Vooral de overstromingen op 15 Jan. 1920 en 29 Dec. 1925 zijn van zeer ernstige aard geweest.

In Urmonds kloosterkerk bestaan verscheidene Broederschappen. Behalve een zeer bloeiende Derde Orde voor mannen en vrouwen, alsmede een Jeugd-Derde Orde, heeft Urmonds kerk een Broederschap van St. Antonius (1863), een Broederschap van St. Apolonia (1913) en een Broederschap van de Onbevleete Ontvangenis. Deze laatste Broederschap hield sinds 1860 jaarlijks in de maand Augustus of September een bedevaart naar O.L. Vrouw van Kevelaer. Het aantal deelnemers en deelneemsters aan deze bedevaart nam steeds toe en bereikte heel dikwijls de 700. Sinds 1933 zijn de bedevaarten naar Kevelaer geschorst vanwege de moeilijkheden, die berokkend werden door het Hitlersysteem in Duitsland. In plaats van naar Kevelaer te bedevaarten ging men toen naar Scherpenheuvel. Gedurende de tweede wereldoorlog waren ook deze bedevaarten niet meer mogelijk, doch enige jaren na het beëindigen van deze oorlog werd de oude Kevelaer traditie weer hervat, al was dit dan wegens nieuwe omstandigheden, in minder omvang.

Het hart van het Urmondse klooster was het Noviciaat der fraters clerici. Dit Noviciaat was sinds de oprichting van het klooster onafgebroken tot in 1889 te Urmond gevestigd. In dat jaar echter moest het Noviciaat wegens plaatsgebrek naar Halle verplaatst worden. Hierdoor verloor het Urmondse klooster veel van zijn waarde. Een beetje van zijn vroegere glorie kreeg het terug toen het de zetel werd van onze afdeling van het St.Josephcomité voor de belangen der Nederlandse arbeiders in Duitsland. Toen echter ook dit afdelingscomité vanuit Urmond verhuisde naar elders, verviel het Urmondse klooster meer en meer zodat daar in het jaar 1930 maar een heel kleine gemeenschap was gevestigd. Na de dertiger jaren echter is het Noviciaat weer enige keren naar Urmond verplaatst. Zelfs werd het aantal fraters groter dan

ooit te voren, omdat ook een deel der geprofesten daar gedurende de oorlog verbleef. Gelijk we reeds vroeger zagen werd gedurende enige tijd én filosofie én theologie te Urmond gegeven.

Toch bedreigt een bijna onafwendbaar gevaar het bestaan van het klooster en de kloosterkerk. De mijnindustrie veroorzaakt zo ernstige verzakking dat nodig zal blijken het oude klooster en zijn kerk prijs te geven om het op een hoger gelegen terrein in een nieuwe vorm te herbouwen. Besprekingen hierover zijn in 1952 reeds ver gevorderd. In 1954 (Augustus) werd het honderdjarig verblijf der paters in Urmond op een plechtige en feestelijke wijze herdacht. cfr. Suppl.

Vanuit Urmond werden sinds het eerste decennium der 19e eeuw nieuwe werkzaamheden begonnen. Vanuit Urmond vertrokken de daar vertoevende paters van Duitse nationaliteit in onze Provincie op 23 Juli 1906 naar de Pléтинckxstraat (Brussel) voor de "Deutsche Gesellenverein" aldaar; we zagen reeds hoe Urmond de zetel werd van de aan onze paters toevertrouwde afdeling van het Joseph-comité voor Nederlandse arbeiders in Duitsland. Andermaal was Urmond het uitgangspunt van een nieuwe werkzaamheid toen men begon met een stichting van Hoensbroek-Mariaraden, in 1914. Zelfs was de gardiaan van Urmond gemoeid bij de oprichting van een stichting in Kaaiheide zoals we later zullen zien.

Nog dient vermeld te worden dat de paters van Urmond werden belast met de zielzorg in het noodkerkje van de Graetheide, waar gedurende de oorlog van 1914 - 1918 vele arbeiders waren komen wonen om te werken in een daarbij gelegen bruinkoolonderneming. Dit noodkerkje heeft echter maar kort bestaan nl. van 6 Januari 1920 tot 6 Februari 1921. De bruinkoolontginning ter plaatse werd stop gezet en de arbeiders vertrokken. Het noodkerkje werd toen gesloten.

Op 11 Juni 1923 had in het klooster van Urmond, als deel van de voorbereiding in het proces van Zaligverklaring van de Dienaar Gods Carolus Houben uit Munstergeleen, een vergadering plaats. Op deze vergadering waren aanwezig Mgr. Mannens, Mgr. Baudoin, Dr. G. Lemmens (de latere bisschop van Roermond) en P. Ferdinand Eussen uit ons klooster van Urmond. Deze laatste pater schreef een korte levensschets van genoemde Dienaar Gods.

De aanleg van het Julianakanaal berokkende in de jaren 1933 tot 1938 door doorsijpeling van kanaalwater grote schade aan de kloostertuin zodat het kanaalwater soms als een bruisende beek door een gedeelte van de kloostertuin stroomde. Ook al was deze doorsijpeling van tijdelijke aard, toch zal zij, in vereniging met de toenemende mijnschade het klooster en zijn kerk ten ondergang voeren.

Verscheidene paters en broeders hebben hun naam op eervolle wijze verbonden met de geschiedenis van het klooster te Urmond. Ons beperkende tot diegenen die in 1952 niet meer in leven zijn, vermelden we op de allereerste plaats de stichter van het klooster P. Joseph Laurent. Hij is ons thans voldoende bekend uit de schets dezer geschiedenis van de Tweede Luikse. Hij stierf te Urmond op 3 Mei 1895 en werd op het kloosterkerkhof te Urmond begraven.

Fr. Anselmus van Roey, oom van de latere Kardinaal van Roey van Mechelen, geboren te Vorselaer op 13 December 1846, stierf te Urmond als slachtoffer van zijn toewijding bij de verpleging van typhuspatiënten in het klooster op 31 Maart 1869.

De bij de Urmondse bevolking allereerst bekende Conventueel is ongetwijfeld P. Magister Angelus Jurgens. Hij was geboren in Mill. Jarenlang is P. Angelus magister van de fraters novicen geweest, die hij bezielde met grote liefde voor hun Orde. Zelf schreef P. Angelus een serie artikelen in de Kath. Gids. begin van de 20e eeuw.

Deze artikelen lokten een controvers uit tussen P. Angelus Jurgens en P. Innocentius v. Boort o.f.m. Bij de Urmondse is P. Angelus vooral bekend als muziekleraar en koördirigent. Toen het kerkelijk zangkoor van de kloosterkerk in Urmond in 1930 haar zestigjarig bestaan vierde waren de koorzangers hun oude dirigent en leermeester volstrekt niet vergeten.

In Urmonds klooster is P. Angelus meermalen gardiaan geweest. Hij stierf als gardiaan van het St. Franciscusklooster te Leuven op 3 Juni 1903 en werd op het kerkhof van het Park begraven. Het Liber Mortuorum der Provincie noemt deze verdienstelijke confrater "Christifidelibus ac confratribus suis omnibus virtutum omnium exemplar".

Vernoemd moet worden P. Cornelius Kramer. Hij werd geboren te Beuningen op 22 Maart 1876. Het grootste gedeelte van zijn religieus leven heeft hij doorgebracht in het Urmondse klooster als gewoon pater, als vicarius of als gardiaan en tevens magister der fraters clerici novicen. Jarenlang was hij de Zondagse predikant in de basiliek te Sittard. In zijn latere levensjaren was P. Cornelius lijdende aan een slepende ziekte, maar bleef ook toen nog de leidende figuur in het klooster. o.a. bouwde hij de noviciaatsafdeling waarvan hoger sprake is. Hij stierf in het klooster van Urmond op 3 Mei 1941 en is de laatste Conventueel, die op het kloosterkerkhof te Urmond werd begraven.

De lijst van de Gardiaans van het klooster te Urmond vindt men in 'Mededelingen' jrg. 1. p. 58.

Onder de vermelde namen van paters uit het Urmondse klooster mag zeker niet ontbreken die van P. Stanislaus Smit. Deze pater was geboren in Utrecht uit Jansenistische ouders (29 Mei 1827).

Niettegenstaande hevige tegenstand van zijn ouders ging de jonge man over tot de Kath. Kerk en trad in het klooster. Op 26 Feb. 1854 legde hij zijn H.H. Geloften af. Priester gewijd, werd hij een zeer geliefde volkspredikant van de echt Franciscaanse stempel. Hij stierf te Urmond op 1 Juni 1906 en werd aldaar begraven.

Van de vele lekebroeders, die in de loop der jaren in het klooster van Urmond geleefd hebben, is broeder Gulielmus Hermans de "meest Urmondse". Hij was geboren in Obbicht en een broer van broeder Henricus, over wie later. Jarenlang is broeder "Willem" de verdienstelijke termijnbroeder van Urmond geweest. Regen noch sneeuw, koude noch hitte konden broeder Willem weerhouden om zomer en winter met de bedelstaf rond te gaan in Urmond en vele andere Zuidlimburgse plaatsen. De milde gevers beloonde hij gaarne met zijn gebed en zijn wijze raad. Als bagage-meester en kruisdrager van de Urmondse processie naar Kavelaer was broeder Willem "de onmisbare". Hij stierf in het ziekenhuis te Sittard op 2 juni 1940 en werd op Urmonds kloosterkerkhof begraven.

Bronnen: Parochiale kerkboeken van de parochie Urmond. Kloosterarchief van Urmond. Liber Deceptorum ibid. Dodenboek van de Provincie. Memoires van P. Joseph Laurent. Persoonlijke herinneringen.